

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

NARODOWY
PROGRAM
ROZWOJU
HUMANISTYKI

Łukasz Burkiewicz

ORCID: 0000-0001-9115-0837

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Katarzyna Ceklarz

ORCID: 0000-0003-4948-9364

Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Targu

Biografia edukacyjna Sebastiana Flizaka (1881–1972) jako droga awansu społecznego¹

The Educational Biography of Sebastian Flizak
(1881–1972) as a Path of Social Advancement

ABSTRACT

The article attempts to reconstruct the educational biography of Sebastian Flizak (1881–1972) in a broad historical context, spanning the period from the Habsburg Monarchy to the first decades of the Polish People's Republic. The study is based primarily on Flizak's hitherto unpublished memoir *Spod Gorców w świat i z powrotem* (*From the Gorce Mountains into the World and Back*), which constitutes an extensive autobiographical source of historical and educational

KEYWORDS

Sebastian Flizak,
Zagórze
Highlanders, history
of education,
educational biography,
autobiographical
sources

SŁOWA KLUCZOWE

Sebastian Flizak,
Górale Zagórzeńscy,
historia edukacji,
biografia
edukacyjna, źródła
autobiograficzne

1 Publikacja powstała w ramach programu Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”. Nr projektu NPRH/F/SP/0030/2024/13. Tytuł: „Edycja krytyczna pamiętnika Sebastiana Flizaka *Spod Gorców w świat i z powrotem*”. Kwota dofinansowania 298 698,62 zł, całkowita wartość projektu 298 698,62 zł.

significance. On the basis of this source, the article examines successive stages of Flizak's intellectual and professional development: from elementary schooling, through classical gymnasium education and university studies, to his entry into the teaching profession and his subsequent leadership roles within the educational system. Particular attention is devoted to the social, economic, and cultural determinants of the educational process, as well as to the impact of changing political regimes on educational models and the role of the teacher.

The article presents the memoir as a valuable source for research on the history of education, highlighting both its documentary value and the strategies of self-fashioning and mechanisms of experiential selection embedded in the narrative. Flizak's biography is interpreted as an example of education representing a vehicle for social advancement for an inhabitant of a peripheral region, while also constituting a process of shaping cultural, civic, and regional identity. The study takes the form of a source-based research report and contributes to broader reflection on the role of archival materials in reconstructing the educational biographies of individuals who made significant contributions to local culture and education.

ABSTRAKT

Artykuł podejmuje próbę rekonstrukcji biografii edukacyjnej Sebastiana Flizaka (1881–1972) w szerokiej perspektywie historycznej, poczynsz od realiów monarchii habsburskiej po pierwsze dekady Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Podstawę opracowania stanowi niepublikowany dotąd w całości pamiętnik autorstwa Flizaka *Spod Gorców w świat i z powrotem*, będący rozległym źródłem autobiograficznym o charakterze historyczno-edukacyjnym. Na podstawie tego źródła poddano analizie kolejne etapy wykształcenia Flizaka – od szkoły ludowej, przez gimnazjum klasyczne i studia uniwersyteckie, po wejście do zawodu nauczyciela oraz pełnienie funkcji kierowniczych w szkolnictwie. Szczególną uwagę poświęcono społecznym, ekonomicznym i kulturowym uwarunkowaniom procesu kształcenia, a także wpływowi zmieniających się systemów politycznych na model edukacji i rolę nauczyciela.

Artykuł przedstawia pamiętnik jako źródło przydatne do badań nad historią edukacji, podkreślając zarówno jego walor dokumentacyjny, jak i obecne w nim strategie autokreacyjne oraz mechanizmy selekcji doświadczeń. Biografia Flizaka została ukazana za przykład edukacji funkcjonującej jako narzędzie awansu społecznego mieszkańca

peryferyjnego regionu, ale także jako proces kształtowania tożsamości kulturowej, obywatelskiej i regionalnej. Studium to ma charakter raportu z badań źródłowych i wpisuje się w refleksję nad rolą materiałów archiwalnych w odkrywaniu biografii edukacyjnych osób zasłużonych dla lokalnej kultury i oświaty.

Wstęp

W badaniach nad historią edukacji istotną rolę odgrywają autobiograficzne świadectwa uczestników procesu kształcenia. Pamiętniki, wspomnienia i relacje osobiste pozwalają nie tylko odtworzyć przebieg indywidualnych dróg edukacyjnych, lecz także uchwycić społeczne i kulturowe mechanizmy awansu, bariery systemowe oraz mentalne uwarunkowania formacji intelektualnej. Jako źródło autobiograficzne pamiętnik dr. Sebastiana Flizaka (1881–1972), filologa i etnografa wywodzącego się z Podobina – wsi położonej w pobliżu Mszany Dolnej, Niedźwiedzia i Limanowej, a więc w samym sercu obszaru zamieszkiwanego przez Górali Zagórzańskich – stanowi cenny materiał do badań historycznych i biograficznych. Łączy bowiem zapis jednostkowego doświadczenia z obserwacją szerszych procesów społecznych, kulturowych i politycznych, umożliwiając analizę nie tylko losów konkretnej osoby, lecz także mechanizmów kształtowania się tożsamości i awansu społecznego w zmieniających się realiach epoki (Ceklarz 2016a). Utwór ten, zatytułowany *Spod Gorców w świat i z powrotem*, składa się z kilku części powstałych w różnych okresach jego życia. Najobszerniejsza partia, sporządzona w latach 1954–1956, liczy 660 stron maszynopisu i obejmuje dzieje życia autora do końca I wojny światowej oraz zawiera kilkustronicowy skrót przyszłych, wówczas planowanych części pamiętnika. Kolejna część, napisana w latach 1960–1962, dotyczy okresu 1919–1926 i została utrwalona na 82 stronach rękopisu. Następna partia, powstała w 1968 roku, obejmuje 57 stron maszynopisu i poświęcona jest doświadczeniom okupacji niemieckiej. Ostatnia część, odnosząca się do lat 1945–1950, została spisana w latach 1956–1957 i liczy 125 stron maszynopisu. Analiza chronologii powstawania poszczególnych partii wskazuje, że ich redakcja nie przebiegała zgodnie z porządkiem czasowym opisywanych wydarzeń, lecz była najprawdopodobniej uwarunkowana względami praktycznymi oraz osobistymi

decyzjami autora. Znamienne jest, iż opis okupacji hitlerowskiej – ukazujący brutalną rzeczywistość wojenną i odnoszący się do osób, z których wiele pozostawało jeszcze przy życiu w trakcie pisania pamiętnika – został opracowany dopiero na kilka lat przed śmiercią autora, a kilkanaście lat po wydarzeniach wojennych. Pamiętnik Flizaka wpisuje się w szerszy nurt autobiograficznych narracji przedstawicieli inteligencji wywodzącej się ze środowisk chłopskich. Wyraźną paralelę stanowi tu pamiętnik *Z Komborni w świat* Stanisława Pigoń (1885–1968) – historyka literatury, profesora i rektora Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie oraz również później profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego (Pigoń 2019).

W pamiętniku Flizaka, pośród licznych podejmowanych zagadnień, na szczególną uwagę zasługuje przedstawienie jego drogi edukacyjnej – zarówno w wymiarze własnej formacji intelektualnej, jak i działalności pedagogicznej oraz organizacyjnej jako nauczyciela i dyrektora. Tekst pamiętnika w tym obszarze był dotąd wykorzystywany jedynie marginalnie w badaniach nad dziejami edukacji w Galicji (Ceklarz 2014; Ceklarz 2016b). Nie został jednak dotychczas wykorzystany do analizy doświadczeń autora związanych z systemem edukacji w II Rzeczypospolitej, działalnością konspiracyjną w okresie II wojny światowej oraz realiami szkolnictwa pierwszych lat Polski Ludowej. Ten właśnie wymiar – funkcjonowanie jednostki w zmieniających się realiach politycznych i edukacyjnych – nadaje pamiętnikowi wyraźną wartość porównawczą oraz czyni go ważnym materiałem do badań nad ciągłością i przemianami formacji intelektualnej w pierwszej połowie XX wieku. W najbliższym czasie pamiętnik, na co mają nadzieję autorzy niniejszego tekstu, zostanie opublikowany w formie edycji krytycznej przygotowywanej w ramach projektu badawczego finansowanego ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (NPRH/F/SP/0030/2024/13), realizowanego przez Akademię Nauk Stosowanych w Nowym Targu we współpracy z Uniwersytetem Ignatianum w Krakowie.

Choć prace edytorskie wciąż trwają, postać Sebastiana Flizaka zasłużonego dla kultury ludowej Górali Zagórzańskich – początkowo wzmiankowana w literaturze jedynie sporadycznie i często z błędnymi informacjami (Węgrzynowicz 1959; Kaleciak 1973; Maciejczak 1994a; 1994b; Rak 2002; Wcisło 2003; Wojtas-Ciborska 2006: 154–155) – doczekała się w ostatnich latach kolejnych opracowań

(Ceklarz 2019), dotyczących takich zagadnień jak jego trudne relacje z Władysławem Orkanem (Ceklarz 2015) czy wspomnienia wojenne autora (Ceklarz 2016c), a także edycji źródłowych mniej obszernych tekstów jego autorstwa (Burkiewicz, Ceklarz 2025a) i również publikacji w periodykach zagranicznych (Burkiewicz, Ceklarz 2025b).

W niniejszym artykule przedstawiona zostanie biografia edukacyjna dr. Sebastiana Flizaka opracowana przede wszystkim na podstawie jego pamiętnika. W ramach prac nad przygotowaniem edycji krytycznej treść tego źródła jest konfrontowana z szeroką kwerendą archiwalną obejmującą materiały szkolne, uniwersyteckie, administracyjne oraz prasowe. Jednak z uwagi na potrzeby niniejszego opracowania – głównie z powodu ograniczeń objętościowych oraz rozległość życiorysu zawodowego Flizaka – zasadniczą uwagę skoncentrowano na pamiętniku jako głównym źródle pozwalającym zrekonstruować jego drogę awansu społecznego oraz dorobek pedagogiczny.

Sylwetka Sebastiana Flizaka

Autor pamiętnika należał do pokolenia inteligencji galicyjskiej wywodzącej się ze środowisk chłopskich, dla którego edukacja stała się podstawowym narzędziem awansu społecznego i formacji intelektualnej. Urodził się 5 stycznia 1881 roku jako najstarsze z jedenaściorga dzieci w wielodzietnej rodzinie chłopskiej. Po ukończeniu szkół elementarnych w Niedźwiedziu i Szczyrzycu kontynuował naukę w Gimnazjum św. Anny w Krakowie, a następnie studiował filologię germańską i klasyczną na Uniwersytecie Jagiellońskim, odbywając również roczne studia w Monachium. W 1907 roku uzyskał nominację na nauczyciela rzeczywistego, a w roku 1908 stopień doktora filozofii z zakresu filologii germańskiej. Pracę pedagogiczną rozpoczął w gimnazjach w Bochni, Nowym Targu i we Lwowie, uzupełniając ją studiami i hospitacjami zagranicznymi m.in. w Grenoble i Wiedniu (Ceklarz 2019: 45–138).

Wybuch I wojny światowej przerwał jego karierę zawodową. W lecie 1914 roku został wcielony do armii austro-węgierskiej i służył w 20. Pułku Piechoty w Nowym Sączu. W lutym 1915 roku podczas działań wojennych w rejonie Mszanki koło Gorlic dostał się do niewoli rosyjskiej. Przez trzy lata przebywał na Syberii w miejscowości

Talica nad rzeką Pyszmą (gubernia permska). Początkowo pełnił funkcję nadzorca jeńców zatrudnionych w firmie „Dom Handlowy Kozieli-Poklewskich”, należącej do Alfonsa Kozieli-Poklewskiego, następnie pracował m.in. w słodowni, suszarni owsa, tartaku i młynie, wykonując także drobne prace budowlane. Równolegle prowadził lekcje języka polskiego ucząc dzieci jednego z zarządów firmy. Z końcem 1918 roku, w związku z postępującą chorobą płuc, Flizak został uznany przez rosyjskie władze wojskowe za niezdolnego do dalszej służby i zwolniony z przymusowej pracy. W trakcie swojego powrotu z Syberii do Galicji przez Moskwę i Kijów przez dwa miesiące pracował jako nauczyciel w Gimnazjum im. H. Sienkiewicza w Płoskirowie. Po dotarciu do kraju otrzymał sześciomiesięczny urlop zdrowotny. Do wojska już nie powrócił, gdyż w tym czasie zakończyła się I wojna światowa (Ceklarz 2019: 139–168).

W latach następnych kontynuował pracę pedagogiczną jako nauczyciel gimnazjalny we Lwowie, Brzozowie oraz w Sanoku. W tym ostatnim mieście osiadł na stałe, a w 1933 roku przeszedł na emeryturę. Wybuch II wojny światowej zmusił go do ponownej zmiany miejsca zamieszkania. Przeniósł się do Mszany Dolnej, w pobliżu rodzinnego Podobina. W okresie okupacji niemieckiej organizował i prowadził tajne nauczanie na poziomie szkoły średniej dla młodzieży z Mszany Dolnej i okolic. Pełnił również funkcję przewodniczącego komisji egzaminacyjnej, przed którą uczniowie składali egzaminy odpowiadające programowi gimnazjalnemu (Flizak 1956: 2). Bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych, w lutym 1945 roku, zorganizował w Mszanie Dolnej prywatne gimnazjum i liceum ogólnokształcące przeznaczone dla młodzieży, która uzyskała świadectwa w ramach tajnego nauczania. Funkcję dyrektora tej placówki sprawował do roku 1950, kiedy decyzją władz szkoła została zlikwidowana (Kobylińska 2006).

Fot. 1. Sebastian Flizak, fotografia portretowa ze zbiorów Polskiego Oddziału Ludoznawczego w Mszanie Dolnej.

Zamknięcie szkoły oznaczało dla Flizaka utratę zatrudnienia. W latach 1950–1951 pracował jako nauczyciel języka polskiego w Państwowym Liceum Przetwórstwa i Handlu Ogrodniczego w Tymbarku. W 1953 roku z uwagi na swój dorobek etnograficzny objął stanowisko kierownika Muzeum im. Władysława Orkana w Rabce, a zarazem kontynuował badania nad kulturą ludową Górali Zagórzańskich oraz działalność naukową i społeczną w ramach Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Mszanie Dolnej, którego oddziałowi przewodniczył aż do śmierci (Latoś 2003; Ceklarsz 2010: 38–40, 238). Współcześnie uznawany jest za jednego

z najważniejszych badaczy i popularyzatorów kultury Zagórzeń, a jego dorobek pozostaje istotnym punktem odniesienia do dalszych studiów nad tą grupą etnograficzną oraz przemianami kultury góralskiej w XX wieku (Rak 2002: 91; Ceklarz 2019: 325–326; Janicka-Krzywda 2003).

Struktura pamiętnika Sebastiana Flizaka w kontekście biografii edukacyjnej

Pamiętnik został napisany przez Flizaka, gdy ten był już człowiekiem dojrzałym, dysponującym znacznym doświadczeniem życiowym oraz ugruntowanym dorobkiem pedagogicznym i naukowym. Stanowi cenne świadectwo przemian politycznych i społecznych obserwowanych przez autora w kolejnych okresach historycznych – od czasu zaboru austriackiego, przez I wojnę światową i okres II Rzeczypospolitej, po okupację niemiecką i pierwsze lata Polski Ludowej. Dzieło to daje możliwość poznania, dzięki opisowi wyjazdów stypendialnych autora, systemu edukacji francuskiej, niemieckiej i austriackiej. Jest zarazem bogatym źródłem wiedzy etnograficznej, przynoszącym obraz galicyjskiej wsi końca XIX wieku, realiów Krakowa początku XX stulecia, brutalności walk na froncie wschodnim w czasie I wojny światowej, doświadczenia niewoli oraz pobytu na Syberii – losu, który w tym czasie stał się udziałem wielu tysięcy Polaków. W pamiętniku nie brakuje również szczegółowych opisów wydarzeń o charakterze tragicznym, jak m.in. relacja z pogromu ludności żydowskiej w Mszanie Dolnej w 1942 roku. (Flizak 1968: 15–22).

Z perspektywy historii edukacji pamiętnik Flizaka stanowi cenne świadectwo drogi awansu społecznego, jaką przebyło dziecko małorolnego chłopca z niewielkiej, górskiej miejscowości – od ludowej szkoły wiejskiej po wykształcenie uniwersyteckie i uzyskanie stopnia naukowego. Narracja ta ukazuje nie tylko determinację autora w dążeniu do zdobycia wiedzy, lecz także wysiłek i wyrzeczenia jego rodziców, którzy podjęli decyzję o kształceniu syna mimo ograniczonych zasobów materialnych. Jednocześnie pamiętnik odsłania mechanizmy funkcjonowania ówczesnego systemu edukacyjnego oraz rolę poszczególnych nauczycieli w procesie formacji intelektualnej i społecznej autora.

Wykształcenie elementarne w realiach szkoły ludowej (1888–1894)

Wspomnienia Flizaka odnoszące się do etapu edukacji elementarnej stanowią wartościowe źródło do analizy funkcjonowania galicyjskich instytucji szkolnych przełomu XIX i XX wieku. Opowieść o edukacji Flizaka rozpoczyna się od decyzji rodziny o posłaniu go do szkoły ludowej w Niedźwiedziu, podjętej pod wpływem namów krewnego oraz przekonania, że wykształcenie może w przyszłości zapewnić synowi awans społeczny i materialne wsparcie dla rodziców, mimo obaw związanych z kosztami nauki i utratą siły roboczej w gospodarstwie. W ocenie autora wspomnień szkoła ludowa w Niedźwiedziu była instytucją o ograniczonych aspiracjach edukacyjnych, której podstawowym zadaniem było przeciwdziałanie analfabetyzmowi w jego najbardziej elementarnym wymiarze. Zwracał uwagę na skromne warunki lokalowe, przepełnione sale lekcyjne, ubogie wyposażenie oraz sezonowe absencje uczniów wynikające z konieczności wykonywania prac polowych. To wszystko nie sprzyjało systematycznej realizacji procesu kształcenia. Flizak krytycznie odnosił się również do praktyk wychowawczych stosowanych w tej szkole, wskazując na częste praktyki wymierzania kar cielesnych oraz nadużywanie pozycji przez osoby odpowiedzialne za proces dydaktyczny, w tym również za duszpasterstwo w szkole. W jego relacji model wychowawczy opierał się przede wszystkim na wzbudzaniu lęku, a nie na budowaniu trwałego autorytetu pedagogicznego. Tym co zauważył z perspektywy czasu, był brak treści o charakterze patriotycznym w programie nauczania, co interpretował jako znamiennej cechę galicyjskiego systemu szkolnego funkcjonującego w realiach zaboru austriackiego (Flizak 1954–1956: 63–72).

Odmienne przedstawiał natomiast szkołę przyklasztorną ojców cystersów w Szczyrzycu (1891–1894), która – mimo utrzymywania surowej dyscypliny i stosowania kar cielesnych – reprezentowała wyższy poziom organizacyjny i dydaktyczny oraz cieszyła się w środowisku opinią miejscowej „kuźni talentów”. Pobyt w tej placówce, choć sprzyjał jego rozwojowi intelektualnemu i otwierał realną perspektywę dalszego kształcenia, wiązał się z trudami życia na stacji oraz regularnymi, dalekimi wędrówkami do rodzinnego domu. W każdy weekend Flizak pokonywał pieszo trasę między Podobinem

a klasztorem w Szczyrzycu, przemierzając około 50 kilometrów w ciągu dwóch dni, co dla nastoletniego chłopca stanowiło wysiłek niewspółmierny do jego wieku i możliwości fizycznych. W refleksji autobiograficznej etap ten jawi się jako wyraźny moment progresu w porównaniu z wcześniejszym doświadczeniem szkoły ludowej w Niedźwiedziu (Flizak 1954–1956: 76–99).

Edukacja gimnazjalna i uniwersytecka w Krakowie (1894–1905)

Rozpoczęcie w 1894 roku nauki w Gimnazjum św. Anny w Krakowie było dla Flizaka konsekwencją zarówno sprzyjającej atmosfery społecznej Galicji autonomicznej, jak i ambicji edukacyjnych środowisk chłopskich, które w wykształceniu widziały drogę do awansu społecznego. Decyzję o kontynuowaniu nauki podjął przy wsparciu swojego wuja. Rodzice dostrzegając jego bardzo dobre wyniki w szkole ludowej wiązali z edukacją syna nadzieję na jego przyszłe kapłaństwo. Flizak pomyślnie zdał egzamin wstępny i został przyjęty do renomowanego gimnazjum, uchodzącego wówczas za najlepszą szkołę średnią w Krakowie. Równocześnie zamieszkał w Bursie Akademickiej, gdzie panowała surowa dyscyplina, a codzienność naznaczona była niedostatkiem i głodem. Warunki bytowe, rygorystyczny regulamin oraz napięcia społeczne związane z jego chłopskim pochodzeniem stanowiły istotne doświadczenie formujące młodego gimnazjalistę. W czasie nauki spotkał wielu wybitnych pedagogów, którzy odegrali znaczącą rolę w kształtowaniu jego zainteresowań. Szczególny wpływ wywarł na niego polonista i etnograf Roman Zawiliński, który rozbudził w nim pasję do badań nad kulturą ludową oraz zachęcił do samodzielnych obserwacji etnograficznych. W gronie nauczycieli znajdowali się także wybitni uczeni, m.in. Jan Czubek, Ignacy Kranz czy Leon Kulczyński, a w środowisku szkolnym i bursowym Flizak zetknął się z przyszłymi znanymi postaciami, w tym z Bronisławem Malinowskim. Doświadczenie gimnazjalne w połączeniu z wysokimi wymaganiami intelektualnymi oraz z trudną sytuacją materialną ukształtowały jego etos pracy i aspiracje humanistyczne (Flizak 1954–1956: 100–137).

Po zdaniu matury w 1901 roku Flizak podjął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego wybierając filologię germańską z filologią klasyczną jako przedmiotem pobocznym. Decyzja

ta była wynikiem zarówno inspiracji szkolnego nauczyciela Józefa Flacha, jak i pragmatycznej kalkulacji – germanistyka otwierała drogę do stypendium zagranicznego (Flizak 1954–1956: 200). W Krakowie studiował pod kierunkiem wybitnych profesorów, m.in. Wilhelma Creizenacha, Kazimierza Morawskiego i Leona Sternbacha, rozwijając zainteresowania literaturoznawcze i językoznawcze. Dzięki znakomitym wynikom uzyskał rządowe stypendium umożliwiające roczny wyjazd do Monachium (1904–1905). Na tamtejszym uniwersytecie uczestniczył w zajęciach czołowych niemieckich germanistów, takich jak Hermann Paul czy Franz Muncker (Flizak 1954–1956: 260–345). Studia w Krakowie i Monachium nie tylko ugruntowały jego kompetencje filologiczne, lecz także poszerzyły horyzonty kulturowe, wzmacniając przekonanie o wartości humanistycznego wykształcenia jako podstawy przyszłej pozycji społecznej i zawodowej.

Wejście do zawodu nauczyciela (1905–1914)

Rozpoczęcie pracy zawodowej w 1905 roku Flizak postrzegał jako symboliczny moment awansu społecznego – przejście z warstwy chłopskiej do stanu inteligentckiego, co miało zagwarantować mu stabilniejsze warunki życia i trwałą pozycję społeczną. Po złożeniu przysięgi w C.K. Gimnazjum w Bochni podjął pracę jako nauczyciel nieegzaminowany języka niemieckiego i polskiego, równocześnie przygotowując się do wymagającego, trój etapowego egzaminu państwowego. Egzamin ten zdał pomyślnie w maju 1907 roku, uzyskując formalny dostęp do grona w pełni kwalifikowanych nauczycieli. Sukces ten miał dla niego znaczenie nie tylko zawodowe, lecz również psychologiczne, gdyż pozwalał przezwyciężyć poczucie niższości związane z chłopskim pochodzeniem. Już w sierpniu tego samego roku, mimo krótkiego stażu pracy w Bochni, Rada Szkolna Krajowa mianowała go nauczycielem rzeczywistym (zwyczajnym). Tak szybki awans, dokonany przy ograniczonym doświadczeniu zawodowym, wywołał w środowisku nauczycielskim pewne kontrowersje, choć był zgodny z obowiązującym prawem (Flizak 1954–1956: 350–367).

Jako nauczyciel rzeczywisty został skierowany do nowo powstałego gimnazjum w Nowym Targu, gdzie pracował w latach 1907–1913 i które stało się dla niego przestrzenią intensywnego rozwoju zawodowego i intelektualnego. Sześcioletni pobyt na Podhalu sprzyjał nie

tylko doskonaleniu warsztatu dydaktycznego, lecz także rozwijaniu zainteresowań etnograficznych i filologicznych. Flizak prowadził obserwacje życia górali, analizował strukturę społeczną Nowego Targu i dokumentował lokalne zwyczaje (Flizak 1954–1956: 374–418). W 1908 roku uzyskał stopień doktora filozofii na Uniwersytecie Jagiellońskim, przedstawiając rozprawę z zakresu filologii germańskiej zatytułowaną *Die Alpen in der deutschen Poesie* (Ceklarz 2019: 129–130).

Ambicje naukowe i językowe skłoniły go w 1913 roku do wyjazdu na kilkumiesięczny kurs do Grenoble, gdzie pogłębiał znajomość języka i kultury francuskiej, uczestnicząc w wykładach uniwersyteckich, konwersatoriach oraz wycieczkach krajoznawczych (Flizak 1954–1956: 418–437). Pobyt ten, a następnie przedłużony urlop przeznaczony na studia i hospitacje w Wiedniu, umożliwiły mu zapoznanie się z metodami nauczania stosowanymi w różnych typach gimnazjów monarchii austro-węgierskiej oraz znacząco poszerzyły jego horyzonty kulturowe (Flizak 1954–1956: 437–461). Doświadczenia zagraniczne utwierdziły go w przekonaniu, że poziom galicyjskiego szkolnictwa nie ustępował wiedeńskiemu, a zarazem wzmocniły jego świadomość zawodową i badawczą. Okres ten zakończył się jednak dramatycznie. Po kilku miesiącach pracy w filii C.K. VII Gimnazjum we Lwowie w 1914 roku wybuch I wojny światowej przerwał jego działalność pedagogiczną, co było spowodowane powołaniem go do służby wojskowej, otwierając kolejny etap w jego biografii (Flizak 1954–1956: 461–481).

Budowanie autorytetu pedagogicznego w odradzającym się państwie (1919–1926)

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Flizak powrócił do pracy zawodowej i w 1919 roku został skierowany do VII Gimnazjum im. T. Kościuszki we Lwowie. Stamtąd w wyniku pogarszającego się stanu zdrowia przeniesiony został do Jasła, w którym ze względu na zniszczenia wojenne nie mógł znaleźć kwatery. W rezultacie decyzji władz szkolnych został ostatecznie przeniesiony do Brzozowa, gdzie w roku 1920 objął stanowisko kierownika

tamtejszego gimnazjum, a od 1922 roku pełnił funkcję jego dyrektora (do września 1926 r.) (Bogdański 1959).

Obejmując tę posadę liczył na stabilizację życiową oraz poprawę zdrowia w bardziej sprzyjających warunkach klimatycznych. Gimnazjum w Brzozowie, utworzone w 1909 roku, w chwili objęcia przez niego posady dyrektora zmagало się z poważnymi trudnościami organizacyjnymi i lokalowymi, będącymi następstwem wojny i powojennej destabilizacji państwa. Mimo tego Flizak z energią zabrał się za zarządzanie podległą mu jednostką. Równocześnie prowadził zajęcia z języka niemieckiego, polskiego i francuskiego. Inicjował także działania modernizacyjne, m.in. w zakresie wychowania fizycznego i opieki nad młodzieżą, powołując w 1924 roku Komisję Wychowania Fizycznego oraz organizując zajęcia terenowe i innowacyjne lekcje na świeżym powietrzu. Angażował się ponadto w inicjatywy o charakterze społecznym, inicjując w 1922 roku Komitet Budowy Gimnazjum, którego starania doprowadziły do rozpoczęcia budowy nowego gmachu w roku 1925 (Ceklarz 2019: 175–176).

W tym okresie szczególnie nacisk kładł na wychowanie historyczne, patriotyczne i obywatelskie młodzieży, zachęcając uczniów m.in. do krajoznawczych wycieczek dających wiedzę na temat własnej „małej ojczyzny”. Jednocześnie lata spędzone w Brzozowie naznaczone były konfliktami w gronie pedagogicznym oraz napięciami personalnymi, które w połączeniu z problemami zdrowotnymi skłoniły go do ubiegania się o przeniesienie. Okres brzozowski okazał się dla Flizaka trudny również z uwagi na ograniczone możliwości dalszego samokształcenia i prowadzenia studiów zgodnych z jego zainteresowaniami etnograficznymi. Po latach surowo i krytycznie oceniał swoją działalność w Brzozowie jako przynoszącą umiarkowane rezultaty, podkreślając jednak, że zdołał utrzymać ciągłość funkcjonowania szkoły oraz podnieść poziom nauczania i wychowania do co najmniej przeciętnego standardu (Flizak 1960–1962: 78). Odmienne jego wkład pracy edukacyjnej i organizacyjnej zapamiętali brzozowianie, dla których jawi się jako „postać zasłużona” i „wybitna persona” (Podkul 2012: 74).

Stabilizacja i dojrzałość zawodowa (1926–1933)

Z początkiem 1926 roku Flizak otrzymał nominację na stanowisko dyrektora II Gimnazjum w Stanisławowie, jednak po

przeprowadzeniu wstępnej wizytacji zrezygnował z objęcia tej funkcji. W pamiętniku lakonicznie uzasadnił swoją decyzję, stwierdzając, iż „odstręczało [go] wszystko, co tu widział” (Flizak 1954–1956: 655). W konsekwencji Komisja Okręgowa Szkolna we Lwowie przydzieliła go do pracy w XII Państwowym Gimnazjum we Lwowie. Pobyt w tym mieście okazał się jednak krótkotrwały, gdyż w lutym 1927 roku Flizak zapadł na ostrą niewydolność przewodu pokarmowego, co wymagało długotrwałego leczenia i rekonwalescencji w Rabce (Flizak 1954–1956: 655). Do Lwowa już nie powrócił. Został skierowany do Państwowego Gimnazjum Męskiego im. Królowej Zofii w Sanoku, z którym pozostał związany aż do przejścia na emeryturę 31 stycznia 1933 roku.

Zmiana miejsca pracy okazała się dla Flizaka korzystna zarówno ze względów zdrowotnych, jak i zawodowych. Sprzyjający klimat oraz stabilna współpraca w gronie pedagogicznym umożliwiły mu spokojną realizację obowiązków dydaktycznych. Równocześnie powrócił do zaniedbanych wcześniej zainteresowań ludoznawczych, podejmując systematyczne badania archiwalne i terenowe dziedzictwa kulturowego regionów południowej Małopolski, zwłaszcza rodzinnej ziemi zagórzańskiej. Inspirowany wzorcami wyniesionymi z krakowskiego środowiska akademickiego, starał się także rozbudzać wśród młodzieży zainteresowania regionalne, zachęcając do gromadzenia i ochrony pamiątek przeszłości (Flizak 1954–1956: 655–656).

W Sanoku Flizaka w wieku 52 lat zastała stosunkowo szybka emerytura. Wczesne zakończenie kariery zawodowej – po 22 latach pracy pedagogicznej oraz czterech latach spędzonych na froncie i w niewoli podczas I wojny światowej – było możliwe m.in. dzięki zaliczeniu przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego lat wojny do stażu czynnej służby nauczycielskiej. Nie można jednak wykluczyć, iż na przyspieszenie tej decyzji wpływ miały zarówno deklarowane przez niego poglądy polityczne, jak i konflikty z uczniami oraz ich rodzicami wynikające z rygorystycznego podejścia do kwestii dyscypliny szkolnej, obyczajowości młodzieży oraz egzekwowania obowiązków uczniowskich. W pamiętniku przyznawał, że otwarcie krytykował rządy sanacyjne i działalność BBWR, co – jak sam sugerował – mogło przyczynić się do jego wcześniejszego wysłania na emeryturę. Twierdził, że zaliczał się „do starych pedagogów i z tej racji zdobywał się na pewną samodzielność sądów w dyskusjach na tematy polityczne

i społeczne” oraz że „aluzje polityczne wtrącał w tok lekcji” (Flizak 1954–1956: 657).

Po przejściu w stan spoczynku Flizak skoncentrował się na pracy badawczej, prowadząc studia nad kulturą Górali Zagórzańskich zarówno indywidualnie, jak i w ramach współpracy z ośrodkami naukowymi. Wieloletnie przygotowania do opracowania monografii regionu zostały jednak przerwane wybuchem II wojny światowej. We wrześniu 1939 roku opuścił Sanok, a po powrocie zastał mieszkanie zajęte przez żołnierzy niemieckich i pozbawione zgromadzonych materiałów badawczych, w tym fotografii i dokumentacji terenowej. Utrata dorobku naukowego stanowiła dla niego dotkliwy cios i zmusiła go do podejmowania pracy niemal od podstaw, z czym – jak wynika z późniejszych zapisków – nie potrafił pogodzić się do końca życia (Flizak 1954–1956: 527).

Edukacja w warunkach konspiracji (1939–1945)

Wybuch II wojny światowej zastał Flizaka w szczególnie trudnym momencie życiowym (ograbionego z całego swojego dorobku naukowego), a dramatyczne losy Mszany Dolnej stały się integralną częścią jego biografii. Po ostrzelaniu tej miejscowości we wrześniu 1939 roku i wkroczeniu wojsk niemieckich rozpoczął się okres terroru, który szczególnie dotknął ludność żydowską, stanowiącą sporą część mieszkańców Mszany. Kulminacją represji była egzekucja 881 Żydów dokonana przez hitlerowców 19 sierpnia 1942 roku. Flizak, jako swoisty kronikarz Mszany, opracował jedną z pierwszych obszernych relacji dokumentujących zbrodniczą działalność okupacyjnych władz w Mszanie Dolnej. Przybywszy do miasta 16 listopada 1939 roku, pozostawał bez stałych środków do życia z powodu wstrzymania emerytury. W celu utrzymania się podjął pracę polegającą na prowadzeniu lekcji języka niemieckiego dla urzędników i funkcjonariuszy granatowej policji, działając pod stałą kontrolą władz niemieckich. Paradoksalnie ta wymuszona sytuacja umożliwiła mu obserwację mechanizmów funkcjonowania okupacyjnej administracji, co wykorzystał w późniejszym opracowaniu historycznym. Równocześnie od 1 września 1940 roku zaangażował się w organizację tajnego nauczania w ramach konspiracyjnych struktur oświatowych podporządkowanych Powiatowej Komisji Oświaty i Kultury w Limanowej.

W swoim mieszkaniu prowadził regularne zajęcia z języka polskiego, niemieckiego, łaciny i historii dla niewielkich grup uczniów, narażając się na represje ze strony okupanta (Flizak 1968: 6). Uczestniczył także w organizowaniu egzaminów maturalnych odbywających się w wybranych zakonspirowanych miejscach, np. w dworze w Tymbarku. Po wojnie jego konspiracyjna praca została formalnie uznana i zaliczona w podwójnym wymiarze czasu służby, co świadczy o skali i znaczeniu jego zaangażowania (ANK sygn. 29/2779/6279). Oprócz działalności pedagogicznej udzielał mieszkańcom pomocy jako tłumacz i autor pism urzędowych, wspierając rodziny dotknięte represjami i wywózkami na roboty przymusowe. Mimo ograniczeń okupacyjnych prowadził także konspiracyjne badania etnograficzne, zbierając materiały dotyczące kultury Zagórzan oraz opracowując zagadnienia związane z rozporządzaniem mieniem nieruchomym lokalnej ludności od końca XVIII wieku. Okres okupacji ukazuje zatem Flizaka jako pedagoga, badacza i kronikarza czasu terroru, który w warunkach skrajnego zagrożenia potrafił połączyć działalność naukową z obywatelską odpowiedzialnością za lokalną wspólnotę.

Odbudowa szkolnictwa w realiach powojennych (1945–1950)

Wkroczenie w styczniu 1945 roku Armii Czerwonej do Mszary Dolnej otworzyło nowy etap w życiu lokalnej społeczności oraz w biografii Flizaka. Jednym z najpilniejszych zadań stało się zorganizowanie jawnej, koedukacyjnej szkoły ponadpodstawowej dla młodzieży, która w latach okupacji kształciła się w ramach tajnych kompletów. Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami konspiracyjnych władz oświatowych kierownictwo tworzonego gimnazjum powierzono Flizakowi, a pierwsze zebranie organizacyjne odbyło się 23 lutego 1945 roku. Szkoła, początkowo funkcjonująca jako Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne, rozpoczęła działalność 12 marca tegoż roku, przyjmując 168 uczniów i opierając program na przedwojennych podstawach nauczania (Flizak 1956–1957: 2–5).

Flizak zgromadził zespół doświadczonych pedagogów, w znacznej mierze wywodzących się z tajnego nauczania, i podjął trud organizacji placówki niemal od zera. Zajęcia odbywały się początkowo w salach szkoły powszechnej, a następnie w budynku Sądu Grodzkiego, gdzie uczniowie własnoręcznie przygotowywali ławki

i porządkowali sale lekcyjne. Utrzymanie szkoły opierało się wyłącznie na czesnym oraz inicjatywach Komitetu Rodzicielskiego, który organizował festyny i zabawy na rzecz gimnazjum; wsparcia udzieliła również Polonia w Chicago (Flizak 1956–1957: 8–10).

Mimo formalnego przejęcia szkoły przez gminę w 1946 roku i uzyskania praw szkoły publicznej, placówka zmagiała się z chronicznymi trudnościami finansowymi, rotacją kadry oraz brakiem stabilnej siedziby. Narastające napięcia wynikały także z presji ideologicznej nowego systemu politycznego. Od dyrektora wymagano wprowadzania treści marksistowsko-leninowskich, wspierania organizacji młodzieżowych oraz współpracy z delegatami ZMP, do czego Flizak odnosił się z wyraźnym dystansem. Równocześnie szkoła znajdowała się pod obserwacją Urzędu Bezpieczeństwa, który monitorował treści nauczania. Ostatecznie w 1950 roku, mimo wcześniejszych zapowiedzi upaństwowienia, kuratorium podjęło decyzję o likwidacji gimnazjum, uzasadniając ją „nadmiarem szkół ogólnokształcących” w regionie (Flizak 1956–1957: 116). Uroczyste zakończenie działalności 23 czerwca 1950 roku miało wymiar symboliczny i stało się dla Flizaka momentem bolesnego podsumowania kilkuletniego wysiłku organizacyjnego i wychowawczego. Po zamknięciu szkoły pracował krótko jako nauczyciel w Państwowym Liceum Przetwórstwa i Handlu Ogrodniczego w Tymbarku (1950–1951), gdzie spotkał się z zarzutami o brak zgodności nauczania z „duchem szkoły państwowej”, co zmusiło go do publicznego oświadczenia lojalności wobec władz. Do działalności edukacyjnej powrócił jeszcze w latach 1957–1964, kiedy to był wychowawcą w Ośrodku Sanatoryjno-Prewentoryjnym w Rabce (Rak 2002: 91). Ostatecznie z zawodu odszedł w wieku 83 lat.

Jednocześnie prowadził działalność naukową i popularyzował wiedzę o kulturze ludowej regionu. Lata powojenne ukazują zatem Flizaka jako organizatora życia oświatowego w realiach odbudowy państwa, a następnie jako kustosa i badacza, który mimo zaawansowanego wieku podejmował odpowiedzialne funkcje publiczne. Okres ten, naznaczony z jednej strony społecznym uznaniem, a z drugiej materialną biedą oraz presją polityczną, zamknął jego aktywność zawodową, kierując go ostatecznie ku pracy pamiątkarskiej i badawczej.

Podsumowanie

Biografia edukacyjna Sebastiana Flizaka ukazuje, jak w realiach Galicji przełomu XIX i XX wieku edukacja mogła stać się skutecznym narzędziem awansu społecznego mieszkańca peryferyjnej wsi. Jej pełna rekonstrukcja jest możliwa przede wszystkim dzięki pamiętnikowi autora, który jako źródło autobiograficzne pozwala prześledzić kolejne etapy jego życia, motywacje, doświadczenia oraz towarzyszące im emocje. Droga od szkoły ludowej w Niedźwiedziu, przez „kuźnię talentów” w Szczyrzycu, po klasyczne gimnazjum w Krakowie i studia uniwersyteckie (w tym również pobyty zagraniczne w Monachium, Grenoble i Wiedniu) odsłania zarówno mechanizmy mobilności, jak i koszty towarzyszące temu procesowi. Flizakowi przez większość życia towarzyszyło chroniczne ubóstwo, zależność od wsparcia krewnych i instytucji, napięcia klasowe oraz konieczność nieustannego udowadniania własnych kompetencji. Zarazem zachowywał wyraźną autonomię wobec zmieniających się systemów politycznych, wobec których był krytyczny. Tak było zarówno wobec władz sanacyjnych, których urzędnicy przyczynili się do jego wcześniejszego przejścia na emeryturę, jak i wobec powojennego państwa komunistycznego, które doprowadziło do likwidacji prowadzonej przez niego szkoły.

Flizak nie był jedynie beneficjentem systemu edukacji, lecz także jego aktywnym współtwórcą. Jako nauczyciel, dyrektor i organizator szkolnictwa funkcjonował w odmiennych realiach politycznych – od monarchii habsburskiej, przez II Rzeczpospolitą i okres okupacji niemieckiej, po pierwsze lata Polski Ludowej. W jego biografii szczególnie wyraźnie widoczny jest wpływ klasycznego gimnazjum i studiów uniwersyteckich na sposób myślenia o edukacji i własnej roli zawodowej. Przypadek Flizaka potwierdza wysoką wartość źródeł autobiograficznych w badaniach nad historią edukacji. Pozwalają one uchwycić nie tylko instytucjonalne ramy systemu szkolnego, lecz także doświadczenie jednostki, jej aspiracje, napięcia społeczne i strategie przystosowawcze. Nieprzypadkowo autor podkreślał wagę wykształcenia słowami: „Ideałem moim stało się wykształcenie humanistyczne i stanowisko społeczne odpowiadające temu wykształceniu” (Flizak 1954–1956: 262). Zdanie to stanowi nie tylko osobiste wyznanie, lecz także syntetyczne ujęcie sensu całej jego drogi życiowej.

Bibliografia

Materiał źródłowy

- Archiwum Narodowe w Krakowie (ANK) – Oddział w Nowym Sączu, sygn. 29/2779/6279 (1945). Zaśw. nr 50 potwierdzające pracę S. Flizaka w ramach zorganizowanego tajnego nauczania w okresie od 1.09.1942 do 20.01.1945 oraz w ramach niezorganizowanego tajnego nauczania w okresie od 1.09.1940 do 31.08.1942, wydane przez Powiatową Komisję Oświaty i Kultury w Limanowej (16.03.1945). Alfabetyczny wykaz nauczycieli biorących udział w tajnym nauczaniu i nauczycieli biorących udział w wojskowym ruchu oporu (mps, KII–17, sygn. W13/IIa, z. II/29/Lim, ss. 2).
- Flizak S. (1954–1956). *Spod Gorców w świat i z powrotem. Pamiętnik z lat 1881–1956*, mps (cz. 1–3, cz. 4 w skrócie), sygn. 15392/II, ss. 660.
- Flizak S. (1956). *Mój życiorys*, mps, sygn. 15392/II, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, ss. 4.
- Flizak S. (1956–1957). *Spod Gorców w świat i z powrotem. Pamiętnik z lat 1881–1956*, mps (cz. 6), sygn. 15392/II, ss. 125.
- Flizak S. (1960–1962). *Spod Gorców w świat i z powrotem. Pamiętnik z lat 1881–1956*, rkps (cz. 4), sygn. 15392/II, ss. 82.
- Flizak S. (1968). *Spod Gorców w świat i z powrotem. Pamiętnik z lat 1881–1956*, mps (cz. 5), zbiory prywatne Józefy Bartuszek i Janusza Feszlera, ss. 57.
- Kobylińska J. (2006). *Gimnazjum w Mszanie Dolnej (1945–1950)*, „Almanach Ziemi Limanowskiej”, nr 26, s. 32–35.
- Pigoń S. (2019). *Z Komborni w świat. Wspomnienia młodości oraz Wspominki z obozu Sachsenhausen (1939–1940)*, C. Kłak (oprac. i wstęp), Krosno: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. St. Pigionia w Krośnie.

Opracowania

- Bogdański B. (1959). *Kronika Gimnazjum brzozowskiego (lata 1909–1959)*, [w:] B. Froń, R. Głuszko, S. Peters, J. Rogowski (red.), *Sześć wieków Brzozowa: księga pamiątkowa*, Kraków: Drukarnia Związkowa, s. 113–130.
- Burkiewicz Ł., Ceklarz K. (2025a). *Spolecznohistoryczne warunki racji galicyjskiej 1846 roku w regionie zagórzańskim w świetle niepublikowanego rękopisu Sebastiana Flizaka*, „Horyzonty Polityki”, t. 16, nr 56, s. 475–504, DOI: 10.35765/HP.2885
- Burkiewicz Ł., Ceklarz K. (2025b). *Regionales Gedächtnis – europäische Erfahrung. Das Tagebuch von Sebastian Flizak aus der Perspektive der Forschung zur Geschichte Mitteleuropas*, „Jahrbuch des Wissenschaftlichen Zentrums der Polnischen Akademie der Wissenschaften in Wien”, t. 15, s. 121–140, DOI: 10.24425/jwzw.2025.157358

- Ceklarz K. (2010). *Monografia muzeum im. Wł. Orkana, Rabka-Zdrój: Muzeum im. Wł. Orkana w Rabce*.
- Ceklarz K. (2014). *Obraz galicyjskiej szkoły ludowej we wspomnieniach dra Sebastiana Flizaka (1881–1972). Przyczynek do biografii*, [w:] M. Koterbicka-Borys, J. Poppek, B. Wolano (red.), *Niewyczerpane bogactwo kraju... Szkolnictwo galicyjskie w dobie autonomii*, Rzeszów: Studenckie Koło Naukowe Semper Fidelis, s. 89–110.
- Ceklarz K. (2015). *Trudne relacje pionierów chłopskiej inteligencji na przykładzie Władysława Orkana i Sebastiana Flizaka*, [w:] B. Faron (red.), *Władysław Orkan. Piewca Gorców i Podhala*, Kraków: Wydawnictwo Edukacyjne, s. 231–248.
- Ceklarz K. (2016a). „*Spod Gorców w świat i z powrotem*” – nieznanymi pamiętnik dr. Sebastiana Flizaka, [w:] J. Konieczniak, J. Pociask-Karteczka (red.), *Wierchy wołają. Wiesławowi A. Wójcikowi na siedemdziesiąte urodziny*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Wierchy”; Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK, s. 53–64.
- Ceklarz K. (2016b). *Nowotarskie gimnazjum w latach 1907–1913 we wspomnieniach dra Sebastiana Flizaka*, „*Almanach Nowotarski*”, nr 20, s. 249–261.
- Ceklarz K. (2016c). *Codzienne życie na froncie i w rosyjskiej niewoli we wspomnieniach dra Sebastiana Flizaka (1881–1972)*, [w:] M. Baczkowski, K. Ruszała (red.), *Doświadczenia żołnierskie Wielkiej Wojny. Studia i szkice z dziejów frontu wschodniego I wojny światowej*, Kraków: Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”, s. 219–248.
- Ceklarz K. (2019). *Sebastian Flizak (1881–1972). Ludoznawca i etnograf na tle swojej epoki*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Wierchy”; Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK.
- Janicka-Krzywda U. (red.) (2013). *Kultura ludowa Górali Zagórzańskich*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Wierchy”.
- Kaleciak P. (1973). *Sebastian Flizak*, „*Lud*”, nr 57, s. 406.
- Latoś T. (2003). *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze w Mszanie Dolnej*, „*Almanach Ziemi Limanowskiej*”, nr 15, s. 19–23.
- Maciejczak W. (1994a). *Dr Sebastian Flizak*, [w:] tegoż, *Mszana Dolna i Okolice. Przewodnik*, Mszana Dolna: Miejski Ośrodek Kultury, s. 48–51.
- Maciejczak W. (1994b). *Dr Sebastian Flizak (5 stycznia 1881 – 28 listopada 1972). Wybitny pedagog i ludoznawca, syn Ziemi Zagórzańskiej*, [w:] tegoż, *Biografie zagórzańskie*, t. 2, Mszana Dolna: Miejski Ośrodek Kultury, s. 2–37.
- Podkul M. (2012). *Wychowawca i krajoznawca. Wspomnienie w 40. rocznicę śmierci dr. Sebastiana Flizaka*, „*Wiadomości Brzozowskie*”, nr 12(253), s. 74–77.
- Rak Z. (2002). *Sebastian Flizak (1881–1972), nauczyciel gimnazjalny, etnograf amator, regionalista, kierownik Muzeum im. Wł. Orkana w Rabce*, [w:] E. Fryś-Pietraszkowa, A. Kowalska-Lewicka, A. Spiss (red.),

Etnografowie i ludoznawcy polscy. Sylwetki, szkice biograficzne, t. 1, Kraków: Wydawnictwo Naukowe DWN, Oddział Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, s. 90–91.

Wcisło S. (2003). *O Sebastianie Flizaku. Po trzydziestu latach*, „Almanach Ziemi Limanowskiej”, nr 13, s. 21–23.

Węgrzynowicz L. (1959). *Prace i poszukiwania etnograficzne w powiecie limanowskim*, „Etnografia Polska”, nr 2, s. 361–371.

Wojtas-Ciborska E. (2006). *Księga limanowian. Biografie ludzi związanych z Ziemią Limanowską*, cz. 1, Limanowa: Miejska Biblioteka Publiczna.

ADRESY DO KORESPONDENCJI:

Dr Łukasz Burkiewicz
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie
Instytut Nauk o Polityce i Administracji
e-mail: lukasz.burkiewicz@ignatianum.edu.pl

Dr Katarzyna Ceklarz
Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Targu
Instytut Nauk Humanistycznych i Turystyki
e-mail: katarzyna.ceklarz@ans-nt.edu.pl